

A műszaki jellegű vállalati folyóiratok sajátosságai

A szerzők – a Drexel University (Philadelphia, USA) könyvtárgyományi intézetének professzorai – az ipari kutatást, fejlesztést és gyártást érintő 270 vállalati folyóirat sajátosságait vizsgálták meg, ezek közül 115 az Amerikai Egyesült Államokban, 117 Nagy-Britanniában és 38 Franciaországban jelenik meg.

Figyelman kívül hagyták a csak vállalati híreket, reklámot, társadalmi eseményeket, továbbá a kereskedelmi témákat tárgyaló lapokat és csak a műszaki, tudományos érdeklődésre számot tartó cikkeket közlő kiadványokat vizsgálták, azokat, amelyekből mind a kutatók, mind a mérnökök hasznos információkat nyerhetnek tudományos, műszaki, piackutatási, szervezési, pénzügyi stb. kérdésekben. Azokat a vállalati folyóiratokat vették számba, amelyek évente legalább egy műszaki vonatkozású cikket közölnek. Adataikat részben a folyóiratok tanulmányozása, részben kérdőíves felmérés útján szereztek.

Történeti adatok

Vállalati folyóiratok kiadása már a századfordulón megkezdődött az Egyesült Államokban és Angliában. Az 1. ábra azokat a fontos vállalati folyóiratokat regisztrálja, amelyek már 1920-nál régebbi időpontban indultak. Fontos pl. a *Brown Boveri Review*, a *Sulzer Technical Review*, ezek magas színvonalú folyóiratok. Ezzel szemben sok vállalati folyóirat rövidéletű; 400 amerikai folyóirat megszűnéséről tudnak a szerzők, ezt a szakirodalom nem is regisztrálta. A vállalati folyóiratokról pontos összeállítás elkészítése – különösen történeti vonatkozásban – nehéz feladat, mert a cégek összeolvadásából, nevüknek megváltozásából adódóan sok a cím-változás.

1. ábra. 1921 előtt kiadott műszaki jellegű vállalati folyóiratok

Cím	Ország	Kiadás időpontja
Compressed Air	USA	1896
The Monotype Recorder	Nagy-Britannia	1902
Vigilance	Nagy-Britannia	1904
Lubrication	USA	1911
Sci. Public from E. Kodak Lab.	USA	1913
Machine Tool Review	Nagy-Britannia	1913
Brown Boveri Review	Nagy-Britannia	1914
Tile and Till	USA	1915
Sulzer Technical Review	Nagy-Britannia	1919
Machine Tool Engineering	Nagy-Britannia	1920

Az 1. táblázat az elmúlt 75 év alatt kiadott folyóiratokról nyújt számszerű áttekintést, 5 éves bontásban.

1. táblázat

A folyóiratok megindításának éve

Év	USA		Nagy-Britannia		Franciaország	
	Folyóiratok száma	Folyóiratok kumulált száma	Folyóiratok száma	Folyóiratok kumulált száma	Folyóiratok száma	Folyóiratok kumulált száma
1896–1900	1	1	0	0	0	0
1901–1905	0	1	2	2	0	0
1906–1910	0	1	0	2	0	0
1911–1915	2	3	2	4	0	0
1916–1920	1	4	1	5	0	0
1921–1925	3	7	3	8	0	0
1926–1930	11	18	6	14	0	0
1931–1935	4	22	5	19	2	2
1936–1940	7	29	5	24	0	2
1941–1945	5	34	5	29	1	3
1946–1950	12	46	11	40	1	4
1951–1955	8	54	18	58	3	7
1956–1960	12	66	20	78	8	15
1961–1965	13	79	7	85	9	24
1966–1970	24	103	17	102	3	27

2. táblázat

A megjelenés gyakorisága

	USA		Nagy-Britannia		Franciaország	
	Folyóirat	%	Folyóirat	%	Folyóirat	%
Havi	8	7	6	5	1	3
Évente 10 vagy 11	5	4	–	–	3	8
Kéthavonként	15	13	9	8	6	16
Negyedéves	52	45	48	40	12	31
Évente 3	5	4	21	18	4	10
Féléves	10	9	9	8	6	16
Éves	11	10	3	3	3	8
Nincs adat	9	8	21	18	3	8
Összesen	115	100	117	100	38	100
ebből rendszertelen	18	16	22	19	5	13

A kiadványok sajátosságai

A folyóiratszámok megjelenésének gyakoriságát vizsgálva megállapították, hogy *leggyakoribb a negyedéves megjelenés*; az angol lapok többségét évente háromszor publikálják. Általában minden hatodik lap rendszertelenül jelenik meg (2. táblázat).

Az amerikai vállalati folyóiratok példányszáma 140-től 300 ezerig terjed. Érdekes adat, hogy a lapoknak több mint 10%-a kizárólagosan a vállalat ügyfelei, nem pedig az alkalmazottai részére készül! A folyóiratok 25%-a viszont egyáltalán nem kerül a vállalat vevőközöniségéhez.

Kérdőíves feldolgozás alapján megállapították, hogy kevés cég közölt adatot kizárólag belső használatra készült lapokról. A válaszok változatosságot mutattak egyéb szempontból is, pl. pénzügyi és gazdasági vezetők, politikusok stb. is szerepelnek a címlistákon. A folyóiratok különféle jellegű cikkeket közölnek, így tudományos és elméleti cikkeket, alkalmazási és tervezési gyártmány-karakterisztikákat a cég termékeiről, műszercsoportok leírását stb. A cikkek színvonala és mélysége változó.

A vállalati folyóiratoknak csak 7%-ára lehet előfizetni, a többit általában megküldik az érdeklődőknek. A folyóiratok egy része csak korlátozottan hozzáférhető, többnyire gazdasági vagy bizalmas okokból.

A cikkek sajátosságai

A vállalati lapokban megjelenő cikkek jellemzőiről a 3. táblázat tájékoztat.

3. táblázat

A két oldalas vagy annál hosszabb cikkek jellemzői

	Az egy füzetben közölt cikkek átlagos száma	A számonkénti teljes oldalszám
Szerzős cikkek	USA	5
	Nagy-Britannia	2,6
	Franciaország	2,8
Névtelen cikkek	USA	1,9
	Nagy-Britannia	3,6
	Franciaország	1,7
Összes cikk	USA	7,3
	Nagy-Britannia	6,2
	Franciaország	4,5
	USA	36
	Nagy-Britannia	28
	Franciaország	36

Megállapították, hogy vannak áttekintő, szemle jellegű cikkek és olyanok, amelyek a szakmai hírek terjesztését is vállalják; mások pedig szakmai és tudományos testületek üléseinek vitáit, új könyvek jegyzékét és saját,

egyéb kiadványaikat ismertetik, személyzeti változásokat közölnek.

Egyes vállalati lapok idegen nyelven is közölnek cikkeket és összefoglalókat.

Az *irodalmi hivatkozások* a tudományos kommunikáció fontos jellemzői. A tanulmány szerint az amerikai folyóiratok 57%-a, az angol folyóiratok 26%-a és a francia folyóiratok 29%-a közöl hivatkozásokat.

A vállalati folyóiratok speciális vonásai

A folyóiratokat nemcsak a cikkek, hanem az egyéb rovatok szempontjából is vizsgálták. Fontos adat, hogy a közölt cikkeknek megjelentetik a rövid kivonatát is, vagy pedig más forrásokból közölnek kivonatokat. Hasonlóan fontos tájékoztatást jelent új szabadalmak, konferenciák adatainak közlése.

4. táblázat

A vállalati folyóiratok rovatai

Cikk	USA %	Nagy-Britannia %	Franciaország %
Kivonatok (saját cikkből)	9	16	16
Kivonatok (más forrásból)	5	4	0
Új szabadalmak	7	1	0
Vállalati munkatársak cikke	11	2	3
Tájékoztatás konferenciákról	1	6	0
Több nyelvű közlemények (ugyanabban a füzetben)	6	14	18

A legtöbb szabadalmi jegyzéket és a belső munkatársak cikkeit az amerikai lapok közlik; ezek általában nagyon informatív jellegűek. Bár a szerzők nem foglalták táblázatba, megállapították, hogy az USA-ban és Nagy-Britanniában *idegen nyelven is kiadnak vállalati folyóiratokat*, sőt néha 5 nyelven is.

A vállalati folyóiratok rovatai változatosak, pl. rövid életrajzot közölnek a szerzőről, levelezési rovatot tartanak fenn a vitákra, szerkesztői cikkeket, hirdetéseket közölnek, mások kiegészítő katalógusokat, olvasói válaszkártyát, index-kártyát mellékelnek.

Az amerikai vállalati lapokban megjelenő műszaki cikkek 10%-a már előzőleg megjelent más szakfolyóiratban. A másodközlések aránya azonban csak 4%, ugyanis sok vállalati folyóirat kizárólag preprinteket és különnyomatokat közöl, eredeti cikkeket nem. A cikkek tartalmi megoszlása nagyon változatos: orvostudomány, mezőgazdaság, tervezés, elektronikus adatfeldolgozás stb.

A szerzők szerint úgy tűnik, hogy az USA a kémia és vegyipar, míg Anglia az elektronika és a metallurgia területén jelentet meg elsősorban vállalati folyóiratokat.

Egyes folyóiratok szűk, mások széles témákat és szakterületeket fognak át.

Összefoglalásul megállapították, hogy a vállalati folyóiratok a műszaki kommunikáció fontos és aktív formái. Bár sok közöttük 75 évnél is régebbi, többségük újabb keletű. Céljukat tekintve általában inkább az ügyfeleknek, mint az alkalmazottaknak készülnek, a legtöbb szakfolyóiratnál kevésbé terjedelmesebb és kevesebb alapvető cikket tartalmaznak.

Mindezek mellett az információforrások e fajtájának nagyobb jelentőséget kell tulajdonítani. Ezért célszerű, hogy a vállalati folyóiratokban megjelenő cikkeknek a könyvtárosok nagyobb figyelmet szenteljenek, az indexelő és referáló szolgáltatásokba a jelentős műszaki cikkeket bevonják, a legfontosabb cikkeket újra közölik.

/DROTT, M. C. – GRIFFITH, B. C.: *Characteristics of technically oriented house journals = IEEE Transactions on Professional Communication*, 18. köt. 1. sz. 1975. p. 45–49./

(Lécsné Mesterházi Márta)

* * *

Az UNIPUB új kiadványa: az IBID

Az UNIPUB az ENSZ publikációk fő forrása az USA-ban, egy új kiadvánnyal bővült, amely negyedévenként jelenik meg *International Bibliography, Information, Documentation (IBID)* címen.

A folyóirat a következő szakterületeket dolgozza fel: mezőgazdaság és határterületei, tudomány és technológia, orvostudomány és közegészség, kultúra, információs szolgálatok és technológiák, statisztika és statisztikai módszerek, gazdaság és kereskedelem, környezet, szállítás és hírközlés, nemzetközi kapcsolatok, oktatás, szociális tudományok és szociális kérdések.

Minden szám négy részre tagolódik:

1. Bibliográfiai tételek – szakterületek szerinti felsorolás, annotációval;
2. Folyóiratok jegyzéke (tartalomjegyzékeket is tartalmaz);
3. Információ és hírek – az ENSZ kiadói és információs terveiről;
4. Tárgyindex – a decemberi számban évi kumulációval.

Évi előfizetési díj az USA-ban és Kanadában 20 dollár, bárhol másutt 22,50 dollár.

Cím: UNIPUB, PO Box 433, Murray Hill Station, New York, NY 10016.

/Information Retrieval and Library Automation, 11. köt. 7. sz. 1976. p. 11–12./

* * *

Az OMKDK könyvtárának új beszerzései

025.4.05(100) 002(100) Rakt. sz.: K 2428

Problemy organizacji i realizacji programu UNISIST. Oprac. Kozakiewicz, Jerzy; Ronikier, Jerzy, Warszawa, 1975. 229 p. 21 cm.

/Polska Akademia Nauk, Osrodek Informacji Naukowej, Próce./

Cím ford.: Az UNISIST szervezési és megvalósítási programjának problematikája

025.45 025.49 Rakt. sz.: K 2437/1971

UDC in relation to other indexing languages. Proceedings of the international symposium. Herceg Novi, 28. Jun. – 1. Jul. 1971. (2. [ed.] izd.) Beograd, (1975.) ism. lapsz. [438] p. 22 cm.

/International Federation for Documentation – Jugoslovenski Centar za Tehnicku i Naucnu Dokumentaciju./

Cikkek részben angol, részben orosz nyelven

002(063) Rakt. sz.: K 2427/1974

Effektive Organisierung der wissenschaftlichen Information als organischer Bestandteil der Wissenschaft. Materialien aus dem 2. Kolloquium. Poznan, 24–28. [Nov.] 1974. Warszawa, 1976. 511 p. 3 t. 21 cm.

/Polska Akademia Nauk, Osrodek Informacji Naukowej./

Soksz.

MÉG KAPHATÓ

Dr. TARNÓCZI Lóránt: *Fordítástechnika*. 1972. 228 p. 58 Ft.
/A Tudományos Tájékoztatás Elmélete és Gyakorlata 20. sz./

A szerző a fordítás alapproblémáit tárgyalja, főként gyakorlati jellegű és kizárólag idegen nyelvekből magyarra készítendő műszaki-gazdasági fordítások kérdéseivel foglalkozik. A magyarra lefordított idegen nyelvű forrásmunkák gyakoriságának megfelelően angol, német és francia szövegeket mutat be a kiadvány. Az orosz nyelv fordításával foglalkozó részt Szabó György írta.

Megrendelhető: az Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ Terjesztési Osztályától 1428 Budapest Pf. 12.